

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Асомиддинзода Саидшо Сангалӣ дар мавзун «Ёдгориҳои асримиёнагии ноҳияи Данғара (асрҳои III–XVIII)», барон дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи нхтисоси 6D020800 – Бостоншиносӣ ва мардумшиносӣ (6D020801 – Бостоншиносӣ)

Мавзун диссертатсияи мазкур ба омӯзиши яке аз масъалаҳои муҳимми бостоншиносии Тоҷикистон – таҳқиқи ёдгориҳои асримиёнагии ҳудуди ноҳияи Данғара бахшида шудааст. Аз ин лиҳоз, таҳқиқи ҳамаҷонибаи ёдгориҳои асримиёнагии ноҳияи Данғара, ки дар давраҳои гуногуни таърихӣ ҳамчун ҷузъи муҳимми муҳити таърихӣ фарҳангии минтақа ташаккул ёфтаанд, аҳамияти калони илмӣ ва амалӣ дорад.

Мубрамияти мавзун таҳқиқот, пеш аз ҳама, бо зарурати таҳқиқи муназзам ва маҷмуии ёдгориҳои асримиёнагии ноҳияи Данғара алоқаманд мебошад. Қисме аз ин ёдгориҳо то имрӯз ба таври кофӣ мавриди омӯзиши бостоншиносӣ қарор нагирифтаанд ва маълумоти мавҷуда дар бораи онҳо дар сарчашмаҳо ва таҳқиқоти илмӣ пароканда мебошад. Аз ин рӯ, ба низом даровардани маълумоти бостоншиносӣ, таърихӣ, ҷуғрофӣ ва топонимӣ, муайян намудани хронологияи ёдгориҳо ва нишон додани нақши онҳо дар таҳқиқи таърихи асрҳои миёна яке аз вазифаҳои муҳими таҳқиқоти мазкур мебошад.

Аз муҳтавои автореферат бармеояд, ки диссертатсия аз муқаддима, се боб, хулоса, рӯйхати адабиёт ва замимаҳо иборат буда, сохтори он ба ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқот мувофиқат менамояд.

Дар боби якум «Таърихи омӯзиши ёдгориҳои бостоншиносии ноҳияи Данғара» маълумоти ҷуғрофӣ, таърихӣ ва маъмурии ноҳияи Данғара, марҳилаҳои асосии омӯзиши ёдгориҳои таърихӣ минтақа, инчунин масъалаҳои топонимика ва санагузориҳои ёдгориҳо баррасӣ гардидаанд. Ин қисмати таҳқиқот барои дарки муҳити таърихӣ ҷуғрофии ташаккули ёдгориҳо ва муайян намудани сатҳи омӯзиши онҳо аҳамияти муҳим дорад.

Боби дуюми диссертатсия «Ёдгориҳои бостоншиносии асримиёнагии ноҳияи Данғара» ном дошта, қисми асосии диссертатсияро ташкил медиҳад. Дар он ёдгориҳои бостоншиносии ибтидои асримиёнагии ноҳияи Данғара, ёдгориҳои асрҳои IX–XII ва

ёдгориҳои асримиёнагии баъдина асрҳои XIII-XVIII мавриди таҳлил қарор гирифтаанд. Чунин тақсимбандии хронологӣ имконият медиҳад, ки раванди рушди таърихию фарҳангии минтақа дар давраҳои гуногун пайгирӣ карда шавад.

Муаллиф бо истифода аз маълумоти бостоншиносӣ кӯшиш намудааст, ки нақши ёдгориҳои ноҳияи Данғараро дар омӯзиши масоили таърихии минтақа муайян намояд. Чунин муносибат имкон медиҳад, ки маълумоти моддии бостоншиносӣ бо маълумоти хаттӣ ва дигар сарчашмаҳои таърихӣ муқоиса гардида, тасаввуроти нисбатан мукамал дар бораи рушди минтақа дар асрҳои III-XVIII ба вуҷуд оварда шавад.

Боби сеюми диссертатсия «Ёдгориҳои меъмории асрҳои миёнаи ноҳияи Данғара» номгузорӣ шуда, ба омӯзиши ёдгориҳои меъмории ноҳияи Данғара бахшида шудааст. Дар ин боб мақбараи Шайх Шақиқи Балхӣ, мақбараи Мавлоно Обиддин ва мақбараи Мавлоно Тоҷиддин мавриди таҳлил қарор гирифтаанд. Таваҷҷуҳ ба ёдгориҳои меъмории аҳаммияти махсус дорад, зеро онҳо ҳамчун қисми ҷудонашавандаи мероси таърихию фарҳангии ноҳия хусусиятҳои муҳими рушди меъмории, фарҳанги маънавӣ ва анъанаҳои маҳаллиро инъикос менамоянд.

Аз мазмуни автореферат маълум мегардад, ки муаллиф дар таҳқиқоти худ аз усулҳои муқоисавӣ-таърихӣ, таҳлили бостоншиносӣ, типологӣ, хронологӣ ва топонимӣ истифода намуда, маводи ҷамъовардашударо ба таври илмӣ таҳлил кардааст. Истифодаи чунин маҷмуи усулҳо барои таҳқиқи ёдгориҳои бостоншиносӣ ва меъмории давраҳои гуногун муносибати методологии дуруст ба масъалаи мавриди омӯзиш мебошад.

Арзиши илмӣ диссертатсия дар он зоҳир мегардад, ки муаллиф маводи вобаста ба ёдгориҳои асримиёнагии ноҳияи Данғараро ба низом дароварда, хусусиятҳои хронологӣ, таърихӣ, бостоншиносӣ ва меъмории онҳоро муайян кардааст. Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд барои таҳияи таҳқиқоти минбаъда оид ба таърихи бостоншиносии минтақаҳои ҷанубии Тоҷикистон, омӯзиши шаҳрсозӣ ва меъмории асримиёнагӣ, инчунин таҳқиқи равандҳои фарҳангии давраи асрҳои миёна истифода шаванд.

Аҳаммияти амалии таҳқиқот низ назаррас мебошад. Маводи диссертатсия метавонад ҳангоми таҳияи корҳои илмӣ, китобҳои дарсӣ

ва дастурҳои таълимӣ оид ба таърих ва бостоншиносии Тоҷикистон, инчунин дар раванди таҳияи феҳристҳои ёдгориҳои таърихӣ фарҳангӣ ва қорҳои марбут ба ҳифз ва муаррифии мероси бостоншиносӣ истифода шавад.

Хулосаҳои дар автореферат пешниҳодгардида аз мазмун ва натиҷаҳои таҳқиқот бармеоянд. Муаллиф тавонистааст, ки дар доираи мавзӯи интихобшуда масъалаҳои асосии гузошташударо пайгирӣ намуда, хусусиятҳои муҳимми ёдгориҳои асримиёнагии ноҳияи Данғара муайян намояд. Сохтори диссертатсия мантиқӣ буда, пайдарҳамии бобҳо аз таърихи омӯзиши ёдгориҳо ба таҳлили ҳуди ёдгориҳои бостоншиносӣ ва сипас ба омӯзиши ёдгориҳои меъморӣ мегузарад.

Бо вуҷуди арзиши илмӣ диссертатсия, ҳангоми мутолиаи автореферат баъзе масъалаҳои баҳснок ва норасоҳои ҷузъӣ низ ба назар мерасанд. Аз ҷумла, дар баъзе мавридҳо тавсифи ёдгориҳо нисбат ба таҳлили муқоисавӣ ва хулосабарории илмӣ бештар ба назар мерасад. Норасоҳои зикршуда хусусияти ҷузъӣ дошта, арзиши умумии илмӣ ва аҳаммияти натиҷаҳои таҳқиқотро коҳиш намедиханд.

Дар маҷмӯъ, аз муҳтавои автореферат бармеояд, ки диссертатсияи «Ёдгориҳои асримиёнагии ноҳияи Данғара (асрҳои III-XVIII)» ба яке аз масъалаҳои муҳимми бостоншиносии Тоҷикистон бахшида шуда, дорои аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ мебошад. Таҳқиқот бо ихтисоси 6D020800 – Бостоншиносӣ ва мардумшиносӣ (6D020801 – Бостоншиносӣ) мувофиқат намуда, мавзӯ, мақсад ва вазифаҳои он ба самти интихобшудаи илмӣ мутобиқ мебошанд.

Натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф барои васеъ намудани доираи донишҳои илмӣ дар бораи таърихи асримиёнагии ноҳияи Данғара, хусусиятҳои рушди фарҳанги моддӣ ва маънавии аҳолии минтақа, инчунин омӯзиши меъморӣ асрҳои миёна аҳаммияти муайян доранд. Маводи таҳқиқот метавонад дар таҳқиқоти минбаъдаи бостоншиносӣ, таърих, меъморӣ ва ҳифзи мероси таърихӣ фарҳангӣ истифода шавад.

Бо дарназардошти мазмуну муҳтавои автореферат метавон таъкид намуд, ки диссертатсияи «Ёдгориҳои асримиёнагии ноҳияи Данғара (асрҳои III-XVIII)» таҳқиқоти мустақилона анҷомёфта буда, дорои нағзони илмӣ, аҳаммияти назариявӣ ва амалии муайян мебошад. Муаллиф масъалаҳои асосии марбут ба таърихи омӯзиш, гурӯҳбандӣ,

хронология, хусусиятҳои бостоншиносӣ ва меъморӣ ёдгориҳои асри миёнагии ноҳияи Данғараро мавриди таҳлили илмӣ қарор додааст.

Автореферат моҳияти асосии диссертатсияро инъикос намуда, натиҷаҳои таҳқиқот дар он ба таври пайдарпай ва мантиқӣ пешниҳод гардидаанд. Диссертатсия ба талаботи муқарраргардида барои корҳои илмӣ тахассуси доктори фалсафа (PhD) ҷавобгӯ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D020800 – Бостоншиносӣ ва мардумшиносӣ (6D020801 – Бостоншиносӣ) сазовор мебошад.

Тақриздиханда:

Номзади илмҳои таърих, муаллими калони кафедраи физика ва географияи Донишгоҳи давлатии Данғара

Салимзода Ф.Ф.

Имзои Салимзода Ф.Ф. -ро тасдиқ мекунам.
Сардори Шӯъбаи кадрҳо ва корҳои махсуси Донишгоҳи давлатии Данғара

Тоирзода С.Т.

Нишонӣ: 735320, ш.-ки Данғара, кӯчаи Марказӣ- 25, Донишгоҳи давлатии Данғара Тел.: (+992) 8331222842;

Сомона: [http:// www.dnu.tj](http://www.dnu.tj)

Почтаи электронӣ:

E-mail: dddangara 2013@mail.ru

“14” — 09 — с.2026